

Csoportos szövegfeldolgozásra épülő óra

Az egészségi állapot romlása

Készítette: Kovács Bernadett földrajz szakos tanárjelölt, 2018

Az alábbi feladatok 10. évfolyam számára készültek. Ekkorra a tanulók számos területét érintették már az egészség témakörének, több tantárgyon keresztül is. A cél az, hogy ezeket az ismeretelemeket földrajzi vonatkozásban, földrajzi szemszögből vizsgálva értelmezzék újra, és illesszék be a már megszerzett tudáshalmazba.

A feladat igen sokrétű a diákok képességfejlesztésére nézve. Alapvetően magyar nyelvű szövegeket terveztem, ez persze az anyanyelvi kommunikációt érinti, jóllehet egyes helyzetekben (szakkörön, vagy kéttannyelvű iskolában) nyilván az idegen nyelvű kommunikációt is lehetne ezáltal fejleszteni. A szövegek egy része szakmai folyóiratokból származik (kisebb átalakításokkal), illetve egy részüket én írtam. Törekedtem arra, hogy szaknyelven írt munkák kerüljenek a feladatok közé, továbbá, hogy azok kevésbé irodalmi, sokkal inkább tudományos jellegűek legyenek, azaz többszöri, és egységekre tördelt olvasásra készítsék a tanulót. Az olvasott szövegek értelmezésén, a lényeg kiemelésén, és az információk feldolgozásán túl szerettem volna olyan elemekkel tarkítani a feladatot, amelyek a tanulók kreativitását, kifejezőképességét és előadói jártasságát is fejleszti.

Négy csoportra készítettem feladatokat. A csoportok létszáma nem egyenlő, az 1. csoportba 4 fő, a 2-ba 9-10, a 3-ba pontosan 8, a 4. csoportba pedig 4-5 fő szükséges. Ez az aszimmetria a feladatok jellegéből adódik.

Az óra két fő részből áll: a szövegek feldolgozásából, illetve a hozzájuk kapcsolódó feladatok megoldásából; majd az egyes csoportok bemutatják eredményeiket a többieknek.

Az óra első mozzanata a csoportok kialakítása, majd kiosztom a szövegeket. Két-két tanuló kap egy szöveget. A tanulók 5-7 percet kapnak a szöveg átolvasására és értelmezésére. A csoportok tagjai természetesen megbeszélhetik a szövegben olvasottakat. Ha a csoportok nem értenek valamilyen kifejezést vagy fogalmat a szövegekből, azt jelölik a lapon, és jelentkezéssel kérhetnek tanári segítséget. Ha minden csoport számára tiszták és érthetőek a leírtak, tovább haladhatunk a következő mozzanatra.

A csoportok megkapják a feladatkártyáikat, melyen részletesen leírom, hogy a szövegben található információkat hogyan dolgozzák fel. Erre a részre 10-15 percet kapnak, mely során ki kell dolgozniuk a prezentálási technikát. A teremben bármilyen tárgy és segédeszköz használható a feladatok végrehajtásához. Ha minden csoport elkészült, kezdődik a prezentálás szakasza. Minden csoport a feladatában foglaltaknak megfelelően bemutatja, mit tudtak meg a szövegekből. A sorrendet a diákok dönthetik el. Az osztály feladata a figyelem, illetve a szöveg elemeinek kitalálása.

1/A. melléklet – 1. csoport szöveg

Az épített környezet változásainak társadalmi hatása

A település adott természeti környezetre épül, „települ” rá. A természeti környezet paraméterei (klíma, időjárás, geológiai tényezők) meghatározzák az ott élő lakosságot érő környezeti hatásokat. A zsúfolt belterületi lakótelepek egészségkárosító környezeti hatásai egyre inkább közismertek, közülük több a civilizációsbetegségek közvetlen vagy közvetett okozói, mint pl. a levegő-, a talaj-, a vízszennyezés, a környezeti zaj.

A korszerűtlenül megtervezett város utcái, lakótelepek, az alvóvárosok kőtömegei, betonrengetegei a napsugárzás hatására felforrósodnak, a lehullócsapadékvíz pedig még az elpárolgás előtt eltűnik a csatornáknban a zöldfelületek hiánya miatt. A hőmérséklet minden évszakban 1-5 °C-kal magasabb, a páratartalom pedig 7-10%-kal alacsonyabb, mint a hasonló klimatikus környezetben fekvő vidéken. A település adottságai következtében fellépő levegőszennyeződés káros egészségügyi hatásokat eredményez. (...)

A gépjárműforgalom, a szállítás, a turizmus nagyságából adódóan terheli a környezetet: levegőszennyezést, zajt, balesetveszélyt, egyéb civilizációs ártalmakat, betegségeket idéz elő. Az épületek az emberi lét szinte legfontosabb létesítményei, az ember élettartalmának túlnyomó részét „falakon belül” tölti. Az orvostudomány, a környezet-egészségtan ma már jól ismeri azokat a szindrómákat, amelyek a zárt terekben való tartózkodás (...) következményei.

Az épített környezet egészségi állapotra gyakorolt hatásai közül az egyes városrészekben kialakult nagyfokú lakossűrűség (a növényzet kiirtása, a nagyobb gépjárműforgalom, az ezt kísérő nagyobb zaj és szennyezettebb levegő) hozzájárul bizonyos pszichoszomatikus betegségek (magas vérnyomás, fekélybetegségek) gyakoriságának növekedéséhez. (...)

A közterületek nem megfelelő takarítása a légszennyezést növeli. A szeméthyűjtés és szállítás problémái a fertőző betegségeket terjesztő rovarok és rágcsálók elszaporodásához vezet. A veszélyes hulladékok szabálytalan gyűjtése, ártalmatlanítása a daganatos megbetegedések számának növekedését okozhatja. A közterületek, zöldfelületek karbantartásának, kaszálásnak hiányosságai a pollenek okozta allergiás megbetegedések magas számát idézi elő.

Forrás: Gálosi-Kovács Bernadett - Reményi Péter A környezet és a lakosság egészségi állapotának kapcsolata Magyarországon (Területfejlesztés és innováció 7. évfolyam 1. szám 2013. március 22.)

1/B. melléklet – 1. csoport feladatkártya

A megadott szöveget olvasva **A** megijedt, és felhívta barátját, **B**-t, aki nemrég költözött az ő kis falujukból a nagyvárosba. Aggodalmát fejezte ki a barátja egészségi állapota miatt, és megpróbálta megbeszélni vele a kockázatokat.

Írjátok meg a két barát között lezajló dialógust! Az osztály kihallgatja a telefonbeszélgetést, és megpróbálja megfejteni, miről beszélgetnek, de CSAK **B RÉSZÉT HALLJÁK**. Vigyázat! **B** mondataiban nem szerepelhetnek a következő kifejezések: város, nagyváros (vagy bármilyen város szövelemet tartalmazó szó); panel, tömbház, urbán, urbánus és társaik

Megoldási javaslat

- Szia András! Nem zavarlak?
-

- Ja akkor jó. Képzeld most olvastam egy cikket, tök érdekes volt, és eszembe jutottál róla, mert te is most ugye elköltöztél. Nagyon megijesztett ám!
-
- Jó, persze vigyázol te magadra, szétnézel a forgalmas utakon, nem futsz ész nélkül a busz után, tudom. De az egészségedre is ügyelsz? Ebben egy csomó olyan kockázatot írtak le, ami az új lakhelyeddel járhat. Hallottál már ezekről?
-
- Például azzal kezdi ez a cikk, hogy nagyon más ott a klíma, melegebb van nálatok, meg a páratartalom is más. Ez nem aggaszt? Szerintem félelmetes!
-
- Persze, nem vagyunk ősemberek, de ha ez kihat a levegőre? Sokkal magasabb az ilyen szennyező anyagoknak a koncentrációja. Ez nem vicc, ebből komoly gondjaid lehetnek később!
-
- Nem, dehogy, eszedbe se jusson a négy fal között kuporogni! Az a másik nagyon rossz, amit olvastam. Mivel ez súlyos pszichológiai hatásokkal bír. Ígérd meg kérlek, hogy néha ki fogsz mozdulni!
-
- Úgyis olyan közel a szomszéd, vagy inkább az a jó sok szomszéd, van társaság akkor. De ha ki is mozdultok, vigyázzatok, ki tudja mi minden terjed egy ilyen zsúfolt helyen!
-
- Jó, abbahagyom már, no. Nem mondom, hogy megnyugodtam, de jobb érzés így, hogy átrágtuk ezeket a veszélyeket. Élvezd az új lakóhelyed, aztán ha itthon jársz, nézz be hozzám!

2/A. melléklet – 2. csoport szöveg

Magyarországon az utóbbi három évtizedben folyamatos népességcsökkenés figyelhető meg. Népesedési helyzetünket, az alacsony termékenységet, a népesség fogyását és öregedését vagy általános, Európát, a "nyugatot", "a keresztény kultúrkört" jellemző jelenségnek, vagy pedig "magyar átoknak" tartjuk. (...)

Itthon jelenleg a termékenység (a teljes termékenységi arányszám) 1,4-1,5/gyermek/nő, ami jelentősen elmarad attól a 2-2,1-es értéktől, amelynek tartós fennállása biztosítaná, hogy a szülői generációk gyermekeikkel "újratermeljék" önmagukat. A magyarországi gyermekvállalási kedv az elmúlt években növekedett - a 2011-es abszolút minimumot jelentő 1,24-ről -, de még mindig elmarad az EU 1,6 körüli, egyébként szintén igen alacsony átlagától.

A gyermekvállalási "kedvvel" sok szempontból nincsen gond, a legtöbb családban azonban mégsem annyi gyermek születik, mint szeretnék. Magyarországon igen komoly szakadék van a kívánt és a tényleges gyermekszám között - a kívánt gyerekszám (átlagosan) eléri a két gyermeket. Ha ez a szám megvalósulna, akkor idővel a népességszám stabilizálódásához vezetne.

Magyarországon nemzetközi összehasonlításban igen nagy az ingadozás az egymást követő generációk létszámában (...) A korösszetétel alakulását az idők arányának folyamatos emelkedése mellett a gyermekek arányának csökkenése jellemzi, jelenleg a népesség majdnem egyötöde betöltötte a 65. életévét, minden hetedik ember pedig 15 év alatti. A népesség elöregedése egyre erőteljesebb, 2006 óta már magasabb a legalább 65 évesek száma, mint a 15 év alatti gyermekeké.

2060-ra a magyar népesség száma csaknem kétfelével csökken, és a legalább 65 évesek aránya megközelíti majd az egyharmadot – derül ki a KSH Népeségtudományi Kutatóintézet által kiadott Demográfiai Portré 2015 című kötetből. (...)

Források:

https://www.hazipatika.com/eletmod/tudomanyos_erdekessegek/cikkek/megallithatatlan_a_magyarok_fogyasa/20170529141624

http://hvg.hu/gazdasag/20150710_Ket_emberolto_sem_telik_el_es_ketmilliova

2/B. melléklet – 2. csoport feladatkártya

Mannequin Challenge. A szöveg alapján találjatok ki beállításokat, hozzatok létre élő szobrokat, amikkel reprezentálhatjátok az olvasott információkat! Válasszatok egy tárlatvezetőt is, aki bemutatja a „szobrokat” az osztálynak, és elmeséli, mit ábrázolnak, mit szeretett volna az alkotó megjeleníteni. Próbáljatok mozdulatlanok maradni a tárlatvezetés végéig!

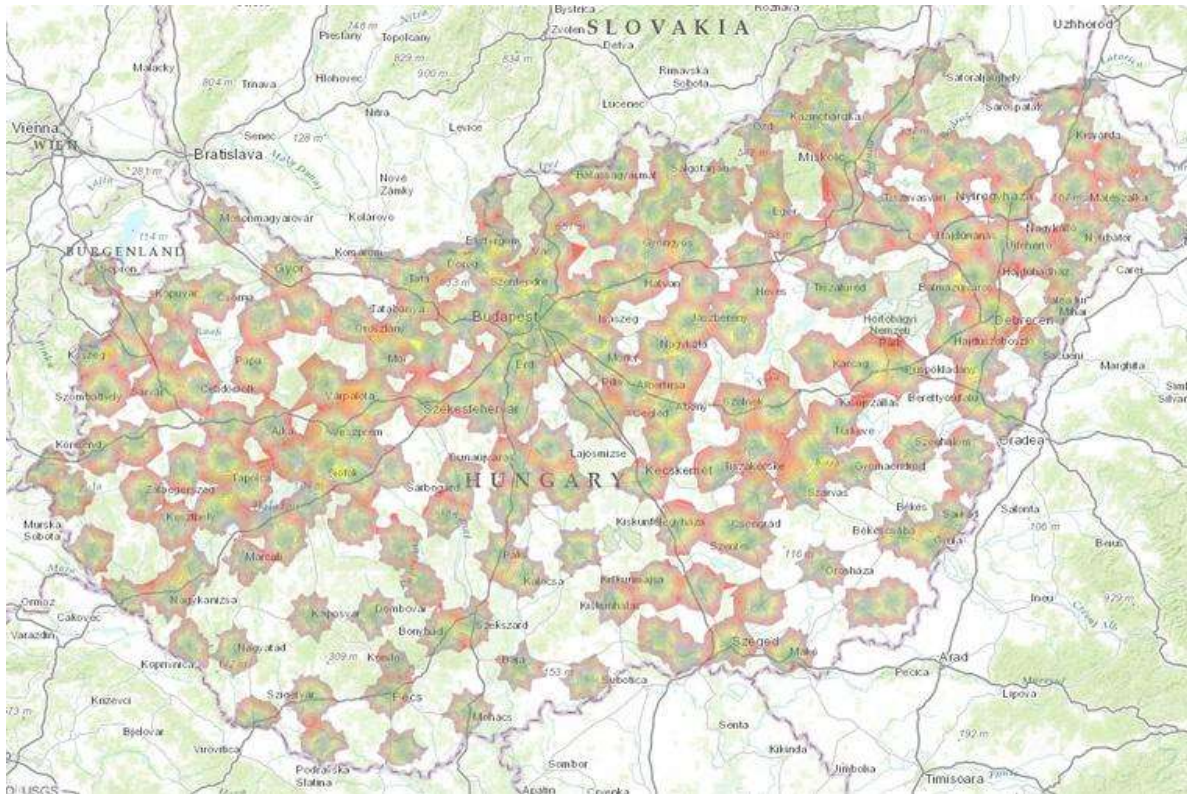
Megoldási javaslat

Három diák családot szimulál, jelezve, hogy csak egy gyereket vállaltak. Három diák hajlott hátú öreget szimulál, őket egy diaktársuk átkarolja, aki a fiatalságot jelképezi.

Egy diák, aki felnőtt nőt alakít, ábrándozva néz egy képet egy négygyerekes családról, miközben egy szem kislány (egy másik, leguggoló diák) kezét fogja.

3/A. melléklet – 3. csoport szöveg

Az Esri Magyarország nevű geoinformatikai cég alkalmazása bármely magyarországi lakcímnél kiszámolja, mennyi idő alatt ér oda a mentő. A cég az alkalmazást egy térképpel is megtámogatta, melyről színskála alapján is leolvashatjuk, mennyi idő alatt ér oda a segítség, illetve hogy lakóhelyünk belesik-e a 15 perces időlimitbe.

Fotó: Esri Magyarország

A 15 perc bővös számnak minősül, hiszen amellet, hogy ez a nemzetközi norma, minden magyar egészségügyi kormányzat kitűzi a célt, hogy az országban mindenkihez ennyi időn belül eljusson a mentő. Ezt persze eddig még soha nem sikerült teljesíteni, az IME című szakmai folyóirat néhány éves kutatása is azt mutatta, minden hatodik betegnek 15–30 percet és minden huszadiknak több mint fél órát kell várnia, míg megérkeznek a mentők.

A feladatot nehezíti, hogy a 15 percbe bele kell számolni azt a másfél-két percet is, ami a segélyhívástól az indulásig eltelik. Ennek ellenére az EMMI és az OMSZ tavaly 178 új mentőautó, 20 új, valamint 60 felújított mentőállomás bevetésével megcélózta a kilencven százalékos elérési arányt.

A cég a térkép elkészítéséhez a mentőállomások helyét, egy közlekedési szabályokat is tartalmazó digitális utcatérképet, egy lakossági demográfiai adatbázist, valamint az Opten cégadatbázisát használta fel. Az összesítésből az derül ki, hogy a teljes lakosság 14 százaléka, egész pontosan 1 millió 410 ezer 44 ember lakik negyedóránál távolabb egy-egy mentőállomástól. Ez néha egész városokat jelent, Abony és Lajosmizse lakóin kívül még 898 olyan település van, ahol egyetlen lakó sem számíthat negyedórán belül a segítségre.

3/B. melléklet – 3. csoport feladatkártya

A csoport 8 tagjából válasszatok ki egyet! Ő lesz a Beteg. Továbbá válasszatok ki egy kommentárt, aki az eseményeket kommentálja majd az osztály felé, illetve méri az időt. A hat tanuló 6 különböző lakhelyet fog jelképezni, tanya, kistalu, község, város széle, belváros, János kórház mellett.

A Beteg a folyosó végére megy, és hátat fordít. A Lakhelyek a felsorolás szerint csökkenő távolságba (1-1 méterrel közelebb) helyezkednek a beteghez. Minden lakhely kap egy nagyobb befőttes gumit, amit a lábára kell majd húznia.

A bemutató menete:

3 perc áll rendelkezésetekre, hogy elérjétek a betegig. Az indulás után fel kell húzni a befőttes gumit a két lábatokra, a térd alá, és így kell elindulnotok a Beteg felé. Vigyázat, ha túl nagy sebességgel mentek, azaz túl nagyot léptek, a gumi elszakad, és kizárnak a versenyből!

Megoldási javaslat

A feladat végrehajtása előtt elmagyarázom az osztálynak, hogy a diákok távolsága a település elszigeteltségét reprezentálja, illetve hogy a mozgásuk a mentők mozgását fogja szimulálni. A gumiszalagok a balesetokozás miatti sebességhatárt, a haladási nehézséget jelentik.

A bemutató alatt a kommentár jellemzi, ki ért már oda a beteghez és ki nem, ki az aki esetleg elakadt, vagy elszakadt a gumi.

A feladat után közös összegzés a csoporttal.

4/A. melléklet – 4. csoport szöveg

Hogyan terjed az influenza?

Egyre több szakértő ért egyet abban, hogy nem a gyógyszeres kezelés a legfontosabb egy influenza-fertőzés terjedésének minimalizálására, hanem a felvilágosítás, mellyel mindenki figyelmét a megelőző óvintézkedésekre hívják fel. Bizonyos higiéniai szabályok betartásával a fertőzés terjedése a családtagok vagy munkatársak körében nagymértékben csökkenthető. Ezek közé olyan egyszerű, olcsó stratégiák tartoznak, mint a gyakori, alapos kézmosás, maszk viselése, a lakás hőmérsékletének és páratartalmának ellenőrzése.

Terjedés és megelőzés Az influenzavírus a fertőzött személy váladékaival terjed köhögés, tüsszentés, beszéd vagy légzés során úgy, hogy a másik személy közvetlenül érintkezik ezekkel a részecskékkel, vagy olyan felülettel érintkezik, melyet korábban a beteg is érintett. A vírus beléggzéssel is terjed. A kutatók szerint az alábbi lépésekkel lehet az influenza vírus terjedését megelőzni:

- Mosson rendszeresen, alaposan (kb. 20-30 másodpercig) kezét, vagy használjon kézfertőtlenítő gélt!
- Csökkentse minimálisra a fertőzött személyekkel való kapcsolatot!
- Szabályozza a hőmérsékletet és páratartalmat! Magasabb hőmérséklet és páratartalom mellett a vírusok könnyebben pusztulnak.
- Nagy hangsúlyt kell fektetni a kiegyensúlyozott, vitamindús (zöldség, gyümölcs, főként C- és D-vitamin) táplálkozásra.
- A rendszeres testmozgás is erősíti szervezetünk ellenálló képességét.
- Viseljen maszkot! Még ha meg is oszlanak a vélemények arról, mennyire hatásos a vírusok távoltartásában, kétségtelenül megnehezítik azt, hogy az esetlegesen fertőzött felület érintése után a kórokozókat a szánkba, orrunkba juttassuk.
- Használjon légszűrő berendezést! A vírusok majdnem 98 százaléka eltávolítható nagy hatékonyságú HEPA szűrők segítségével, de a hordozható légtisztítók is hasznosak.
- Hideg időben öltözzünk melegen, de igyekezzünk elkerülni a kimelegedést és izzadást, mert a hidegben így nagyon gyorsan meg lehet fázni.

Az influenza elkerülése érdekében ajánlott októberben vagy novemberben beadatni a védőoltást influenza ellen, első sorban a 60 év fölöttieknek és a krónikus betegségekben szenvedőknek. Térítés ellenében másoknak is megfontolandó a védőoltás beadatása, illetve világszinten is csak megfelelő átoltottsággal lehetne elejét venni a járványoknak. Mivel az influenza szövődménye tüdőgyulladás is lehet, a tüdőgyulladás elleni vakcina beadatása is megfontolandó. A náthát többféle légúti vírus okozza, ez ellen védőoltás nincs. Sajnos azonban mindezek betartásával sem garantálható, hogy elkerüli a vírust, ám minél többen betartják ezeket az óvintézkedéseket, annál kisebb a járványok kockázata.

Forrás: http://www.webbeteg.hu/cikkek/fertozo_betegseg/12517/influenza

4/B. melléklet – 4. csoport feladatkártya

Keressétek meg azokat a viselkedésformákat, hiányosságokat, amelyek megnövelik az influenzával való fertőződés veszélyét! A csoport minden tagja válasszon magának 1-2 elemet. Játsszátok el az osztály felé, hogy elkapott valami fertőzést, és mindenki mondja el a választott elemek alapján, hogy a karaktere hol hibázott! A színészkedés részeként

igyekezzetek leutánozni a tüneteket is (láz, hidegrázás, borzongás, torokfájás, rossz közérzet, álmoság, bágyadtság, fejfájás, izomfájdalom, orrfolyás)! Az osztály feladata lesz, hogy kitalálja, mit kaphattatok el.

Megoldási javaslat

1. diák: Sziasztok! Valahogy nem érzem magam jól a bőrömben. – *megborzong és megfogja a torkát* – Mintha bujkálna bennem valami. Lehet nem figyeltem eléggé. A múltkor is elfelejtettem elég vitamint bevinni, meg mostanában keveset mozgok. Remélem nem lesz gond...
2. diák: Én se vagyok túl jól. Mióta összefutottam Piroskával, mintha egyre rosszabb lenne minden nap. – *legyezgeti magát, mintha lázas lenne* - Folyton álmos vagyok és sajognak a tagjaim.
3. diák: Nekem csak a fejem fáj. Meg a lábam, az igaz. De én senki újjal nem találkoztam mostanában. Ha visszagondolok, egyedül ott hibázhattam, mikor nem öltöztem fel eléggé. Kellett volna még az a sál is.
4. diák: Tyű, - *szipog egyet* – most nekem eszembe jutott, hogy elfelejtettem kezet mosni mosdó után – megint. Várjatok, elmegyek, hátha még nem késő. Mondjuk nem adattam be a védőoltást, lehet már mindegy is.